

УДК 638.1

ЗНАЧЕНИЕ НА ПЧЕЛИТЕ И ПЧЕЛНИТЕ ПРОДУКТИ ЗА ЖИВОТА НА ХОРАТА И ЗА ЕКОЛОГИЧНОТО РАВНОВЕСИЕ НА ЗЕМЯТА

Е. Петрова, М. Павлова, Б. Иванова, А. Славчева

ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Педагогически колеж – Плевен

Пчелите са от много голямо значение за хората и за равновесието в природата. От близо сто милиона години пчелите осигуряват възпроизводството на цъфтежните растения, които представляват над 85% от всички растения, а оттам гарантират и биоразнообразието на Земята. Пчелите имат огромно значение за селското стопанство, влияят на световното стопанство и на самото съществуване на земната биосфера. Съществува обаче един важен житейски и екологичен проблем, свързан с все повече дискутираната напоследък тема за изчезването на пчелите. През последните три – четири години проблемът се разви в световен мащаб. Този феномен е известен като „Синдрома на празния кошер“. Учените и пчеларите все още не могат да намерят причините за този феномен, но се смята, че най-вероятната причина за него е пръскането с различни, вредни за пчелите, препарати на селскостопанските култури. Това е доста обезпокоително, тъй като пчелите са барометър за влиянието на човешката дейност върху природата и за равновесието в околната среда. Ненапразно Айнщайн е казал: „Ако пчелите изчезнат от лицето на земята, на човечеството му остават не повече от четири години живот. Колкото повече опрашвания, толкова повече растения, толкова повече животни и толкова повече хора.“

Пчелният мед и пчелните продукти притежават изключително ценни и полезни лечебни качества. За лечението на различни заболявания, освен мед, се използват пчелната отрова, пчелният клей, пчелното млечице, восъкът и пчелният прашец. Лечението с горепосочените продукти е известно под името **апитерарпия** (*апис* – пчела; *терапия* – лечение).

На човечеството са известни данни, които показват, че пчелите са били познати още от неолитната епоха. В пещерата Паука, близо до Валенсия, Испания, е била открита рисунка отпреди 12 000 години, изобразяваща събиране на мед. Такива рисунки са открити в пирамидите в Египет, които показват, че там са отглеждани пчели. Мед са произвеждали и консумирали народите на древен Китай, Индия, Месопотамия. Индианците, 6000 години преди новата ера, са употребявали меда както като храна, така и като лекарство, а прополисът – за лечение на рани. В Египет, Рим и Гърция восъкът и прополисът се използвали за балсамиране. Първите научни данни за меда и медните продукти са от „бащата на зоологията“ Аристотел, живял 385–322 г. пр. н. е. Гален и Плиний са описали лечебните качества на пчелната отрова. У нас пчеларството датира

още от времето, когато прабългарите са населявали земите около Азовско море и река Волга.

Пчелният мед е сладко, гъсто, сиропообразно, ароматично вещество, произведено от пчелите след преработката на вътрецветен и извънцветен нектар или други сладки сокове на растенията. Тези сокове пчелата обогатява със секрет от собственото си тяло и пренася във восъчните килийки на питите, където ги преработва и запечатва като запасна храна. Медът съдържа много елементи и микроелементи, които се намират в най-подходяща **форма** за усвояване от организма. Установено е, че кръвта на човека съдържа 24 микроелемента, от които 22 влизат в състава на пчелните продукти. Медът съдържа и много витамини, които играят важна роля за поддържане здравето на човешкия организъм. По мнението на руския учен академик Филатов в меда се съдържат и биогенни стимулатори, които повишават жизнеността на организма. Доказано е, че пчелният мед притежава лечебните свойства на растенията, от които е получен. Като източник на енергия медът заема **първо** място между хранителните продукти.

Пчелната отрова (апитокс) е защитно средство на пчелата, което се получава след ужилване. Тя е гъста безцветна течност, която съдържа желязо, цинк, йод, калий, калций, манган, магнезий, никел, сребро, сяра, хром [2, с. 342].

Пчелното млечице е секрет от глътчните горночелюстни жлези на младите пчели-работнички, който те внасят в особено удължени килийки, където предстои да бъде отгледана **пчелата-майка**. Това е специална полутечна храна, която представлява млечнобяла желеподобна материя и която ден-два след започване на пашата придобива жълтеникав цвят.

Прополисът (пчелният клей) е един от най-ценните пчелни продукти, поради това че притежава силно лечебно действие, без да е токсичен. Той съдържа летливи етерични масла, които имат силна противомикробна активност [1, с. 175].

Клеевата тинктура, която се приготвя от прополис, се използва за стимулиране на имунната система.

Пчелният восък се отделя от восъчните жлези на пчелите-работнички. Докато е във восъчната жлеза, намираща се на коремчето на пчелата, той е **течен**. При излизането му от восъчното каналче и съприкосновението му с въздуха, се **втвърдява** във вид на прозрачни бели пластинки. Той има противовъзпалителен ефект, антибиотично и регенеративно действие, смекчава твърдите тъкани по кожата [3, с. 342].

Пчелният прашец съдържа всички елементи, необходими за съществуването на пчелите. Образно казано, това са мъжките полови клетки при растенията – **тичинките**. В тях, поради важните си функции за продължаване на растителния свят, се намират всички важни витамини и минерали, които играят голяма роля за нормалното развитие на човешкия

организъм. Пчелният прашец повишава обмяната на веществата, използва се при стомашно-чревни заболявания, анемия, чернодробни и сърдечносъдови заболявания, подагра, диабет и др. [7, с. 356].

Медът и пчелните продукти са много полезни за здравето на хората. Медът е единственият натурален продукт, който не се разваля и се усвоява на 100% от организма на човек. Със своите изключително полезни и ценни съставки пчелните продукти могат да бъдат използвани и като **храна, и като лекарство**. Не напразно великият Хипократ е казал: *„Вашата храна трябва да бъде вашето лекарство и вашето лекарство – вашата храна“*.

Список литературы

1. Бонимон, Ж. (1983). Пчелната отрова. Рига: „Салихов“.
2. Йойршин, Н. (1974). Пчели и медицина. Будапеща: „Гаро“.
3. Мермерски, Хр. (2007). Българска енциклопедия на народната медицина и здравето. София: „Интерюнивърсити Мермерски“.
4. Младенов, С.(1971). Мед и медолечение. София: „Държавно издателство за селскостопанска литература“.
5. Младенов, С. (1989). Пчелните продукти – храна и лекарство. София: „Медицина и физкултура“.
6. Почникова, П., (1986). Пчелните продукти в медицината. Братислава: „Лотос“.
7. Псечинский, А. (1988). Прополис. Варшава: „Анимондия“.
8. Шкендров, С., Ц. Иванов. (1983). Пчелни продукти. София: „Медицина и физкултура“.
9. Петрова, М. и др. Европейски индустриални и екологични стандарти в ИНТЕРНЕТ (ISO 9000 и 14000), TEMPUS IB_JEP 13054-98, ТУ Габрово, 2001, 126 с.
10. Петрова, М., И. Петрова. Развитие мотивацията на учениците от начална училищна степен за изучаване на природата чрез използване на мултимедийни средства, 2007, Алманах на ПФ, Том 2, Стр. 230-235, УИ на ВТУ "Св.св. Кирил и Методий"